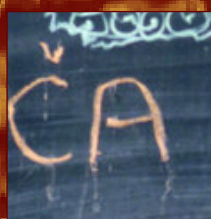

Kulturně společenský časopis
2018 • 2 na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Sragher

Kahuda

Grabowicz

Kremlička

Obsah:

Alfa

- Rozhovor se sebou – Václav Kahuda (4)
Z Facebooku: Skupina Šachty – vzpomínky – současnost – historie (6)
Jakub Šofar: **Bděte, nespěte a čtěte!** (8)
Vladimír Novotný: **Zábranský za branami a z bran (D. Zábranský: Za Alpami)** (10)
Nakladatelství Academia doporučuje – Miloš Anděla, Jan Sovák: **Atlas fauny České republiky** (12)
Wagner a Liszt v Piešťanech (14)

Beta

- Peter Sragher: **Proč nemůžu vidět všechno** (16)
Zvon zvoní podle toho, jak do něj biješ – Lužickosrbská přísloví (22)
Vít Kremlička: **Ovid** (24)

Gamma

- Daniel Pešta: **DeTermination v DOXu** (28)
Kaja Grabowicz: **Grafika** (30)
Stará Praha (34)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

**DOBRÁ
ADRESA**

Na titulní stránce: Daniel Pešta (k článku na str.)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 2, rok 2018, ročník 19. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Šéfredaktor: Michal Šanda. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Časopis je excerptován Ústavem pro Českou literaturu AV ČR. ISSN 1804-963X

Před pěti lety jeden břevnovský hostinský smazal z tabule denní nabídku a takto oznámil výsledky voleb. Po letošních volbách se klíče předávat nebudou. Byl jsem se podívat na Břevnově a tabule je opět smazaná, ale tentokrát je bez nápisu, jenom symbolicky černá. Už i pana hostinského přešel smích.

Michal Šanda

A Foto- aktu- lita

Foto Michal Šanda

A
lfa

Rozhovor se sebou **Václav Kahuda**

Foto Michal Šanda

Z podstaty věci nikdo jiný neví a vědět ani nemůže, co si myslím a chci sdělit čtenářům, lépe než já sám. Navíc je spisovatel člověkem slova psaného a tudíž se vyjádří přesněji prostřednictvím písmen, než mluvením do diktafonu. V sérii selfie rozhovorů pro Dobrou adresu pokračuje Petr Kratochvíl, který se ptá Václava Kahudy.

Václave, nepřipadáš si jako idiot?

Ano, a pokud ne přímo jako idiot, tak jako naivní debil určitě.

Co tě vede k tomuto příkrému hodnocení, na základě čeho se hlásíš ke své mentální nedostatečnosti?

Před rokem jsem byl zvolen do čela Asociace spisovatelů. Z titulu této funkce jsem zván na různé „prezentace podpůrných programů“, na „panelové rady“ a různé „komise“. Zde opakovaně přihlížím rejí spokojených státních úředníků, administrátorů evropských miliardových rozpočtů „na kulturu“ – překvapeně registruji, jak se ti různí nadační a kulturní produkční navzájem znají, familiárně se zdraví a vesele rozpráví u stolů s občerstvením – vedle chlebičků je i hora, někdy přímo pohoří drahých „těžkých“ prezentačních katalogů, vytištěných za velké peníze a dokládající „sexy“ svěží přístup byrokratů k problematice financování národní kultury... Hledím do těch pokryteckých tváří, které pronášejí prázdné fráze – stojím v houfu prosebníků, zástupců profesních uměleckých spolků, svazů, asociací. Všichni víme, že na evropské peníze nedosáhneme, protože miliardou eur jsou financovány kulturní projekty jen z 50 %. Druhou polovinu kofinancují (ve vyspělých státech EU) města, kraje a země + další soukromé nadace. V ČR nikoli, pouze u vybraných programů stát dává 12–15 %. Zbytek si mají kulturní spolky najít jinde, např. jsou vyzváni – aby si vzali úvěr. (Pokud se odváží vstoupit takto zadlužení na tenký led a zažádat o evropské peníze, tak je čeká martyrium stovek stran formulářů a dokladování činnosti, prezentace a nakonec přísný audit).

Orgie byrokratů – přebor v šustění papírů – flash back přizdisráčského úletu – ples příšer! Staré kance-

lářské strygy s krhavýma očima, pijavice, které strávily celý život v trávicím traktu systému, mladí referentíci v těsných sáčkách s prázdným výrazem v obličejích, vypadají jak po lobotomii. Jsou pevně přisátí, přirostlí k potrubí, k penězovodům, jsou to nové články letité tasemnice parazitující v potravních řetězcích.

Takže takové de Déjà vu? Už to tady někdy bylo?

Hašek píše o hladkém přechodu policejních úředníků z rakouské monarchie do aparátu první republiky. Za protektorátu se dělo totéž. V roce 1948 milion „bílých límečků“ vstoupilo do KSČ. V roce 1990 opět milion vystoupil. V druhé polovině osmdesátých let se mluvilo o utajovaném faktu, že pouze cca 10 % lidí je potřeba k zajištění chodu státu. Nyní se píše rok 2018 – množení byrokratů ve společnosti, a zejména pak ve vědě, uměleckých odvětvích a oborech spojených s médií veřejné služby je obludné. Přesně tento stav popisuje z pohledu vědeckého pracovníka Josef Pánek ve své nedávno vydané knize Lásky v době globálních klimatických změn (Argo). Jsme svědky rozsáhlé a hluboké strukturální systémové poruchy. Talentovaní a tvůrčí lidé jsou brzďeni a společenský život je zbahnělý přemnoženými zničemnými skřety s porouchanými memy a vadnou DNA. Tito prvoci jsou přemnožení, demografickou explozí je „obalen“ každý článek distribuující peníze ze státního rozpočtu. Jediná záchrana je přímá demokracie „on line“, základní nepodmíněný příjem a nefinanční ekonomiky stimulující etické jednání. Jinak to tady předáme umělé inteligenci a nad naším „odkazem budoucím civilizacím“ se pozvrací i hyena skvrnitá.

Děkuji za rozhovor.

A
lfa

z facebooku

Dobrá adresa doporučuje:

Co jsem se v rykše navozil chlapů.. A co se v nich narobilo cipáren.. Příklad: „Mašinkař Herudek st. (kačor). Místo Důl Koblov.. Mašina BND-30, +tři rykše.. Chlopi z rubani obsadili rykše, Herudek hodil kvalt (1), plný plyn a rykše s mašinou jely.. Vyskočil z mašiny a utíkal do-

předu k hydrantu, mašina přejela a Herudek pustil hydrant na plno.. Kdo se neschoval za plechy rykše byl cu-grunt mokrý.. Skočil do mašiny a hodil rychlost 2-3.. A tnul to ku šachtě.. Před šachtu, vyřadil rychlost, vyskočil vytáhl bolec, a tnul to až k nárazí. Tam chcípnul mašinu a utíkal na výjezd první

Skupina Šachty – vzpomínky – současnost – historie

klecí.. Mokří chlapi vyjeli až třetí.. Herudek malém dostal v kupelu do mordy. Těch cipovin bylo více.. Další: Důl Koblov, 10. p. Lokomotiva. DH-70-D1, lokomotivář Pokora, odvoz VOKD s V. Ú. směr Koblov.. Trasa asi 4.km Pokora netrpělivý honil čelbové

že ad' už jdou, že zadupou výjezd.. Když všichni vlezli do rykší, (3.ks), dál plný plyn a valil o dušu.. Asi v polovině (2.km), se přejíždělo z levé na pravou kolej na vexlu vylítly rykše mimo kolej.. Vytáhl bolec a ujel jim.. Já Fáral na odpolední a u šachty

jsem potkal nasrané VOKDáky po ranní. A ti co semnou fáráli na odpolední brblali že pěšky nejdou.. Vzal jsem dva z nich do mašiny a jeli jsme pro vykolejené rykše.. Nahodili je a pak jsem je odvezl.. No a co Pokora?.. Chodil s monclem, proč asi?..

A
lfaBděte,
nespěte
a čtěte!

V každé oblasti umění jsou samozřejmě důležití ti, kteří jedou v čele pelotonu – buď jen v jedné etapě (období), nebo v celém závodě (průběžně). Neméně důležití jsou však i ti, kteří jsou schopni směr pohybu natrasovat, tedy ti, kteří vidí, co bude za horizontem. Aby byli přirozeními, nevolenými autoritami, musí mít schopnost to tušit a nacházet, propojovat s tím existujícím a to vše předávat dál. Ve výtvarném umění jsme ve 20. století bohudíky takové muže měli: Karla Teiga a Jindřicha Chalupeckého. Chalupeckého známe především jako teoretika Skupiny 42, zprostředkovatele informací o nových uměleckých výbojích na západ od nás a „objevitele“ a vykladače českého expresionismu. Obecně pak byl jeho hlavním tématem vztah společnosti k umění. Výbor z jeho článků z období 1930–1948 doprovází studie Zdeňka Brdka o utváření Chalupeckého koncepce moderního umění, včetně kompletního bibliografického soupisu díla ze sledované doby a obrazové přílohy.

*Zdeněk Brdek: Obhájce moderního umění.
Jindřich Chalupecký v kontextu 30. a 40. let
(Akropolis)*

Pravda a literatura!?, jak se to rýmuje. Moc se to nerýmuje, nicméně je to do nejobecnější podoby zkomprimovaný popis jedné z nejdůležitějších oblastí výzkumu o literatuře. Na jaře roku 1990 pořádala Torontská univerzita konferenci „Fikce a světy“ a z většiny příspěvků, upravených pro knižní vydání, plus z několika nových byl složen sborník obsahující 24 esejí. Vznikla tak kniha, jež je podstatným pramenem k teorii fikce a narativu. Editoři rozdělili texty do šesti částí (Fikce a filozo-

fie, Modely, Jména, žánry, gender, Fikce a historie, Poetika a Doležel a jeho světy). Podle poslední části je zřejmé, že jde současně i o jakýsi hold česko-kanadskému lingvistovi Lubomíru Doleželovi (1922–2017), jenž začal od 70. let teorii fikčních světů (spolu např. s U. Ekem) rozvíjet.

Calin-Andrei Mihailescu a Walid Hamarneh (eds.): O fikci nově. Teorie fikčnosti, naratologie a poetiky (přeložil Lubomír Doležel. Academia)

Twardochův román *Morfium* je vlastně jakési moderní zpracování Mickiewiczova Konráda Wallenroda: místo velmistra německých rytířů, který v srdci zůstává Litevcem a mstí se „cizincům“ i za cenu své smrti, se Konstantin Willemann, po otci Němec, a díky matce Polák, stane říšským Němcem, aby mohl pracovat pro tajnou polskou odbojovou organizaci. Kosťa je cynik, Kosťa je děvkař, Kosťa je opilec a narkoman, který si vždy díky matčiným penězům žil na vysoké noze. Nicméně po účasti v krátkém a marném boji v září 1939 je mu shodou okolností připsána role hrdiny. V polské literární tradici však spíše antihrdiny. Jsou chvíle, kdy je schopen svoji vlast, svoje Polsko vyměnit za ampuli morfia. Polská literatura tímto mistrným románem,

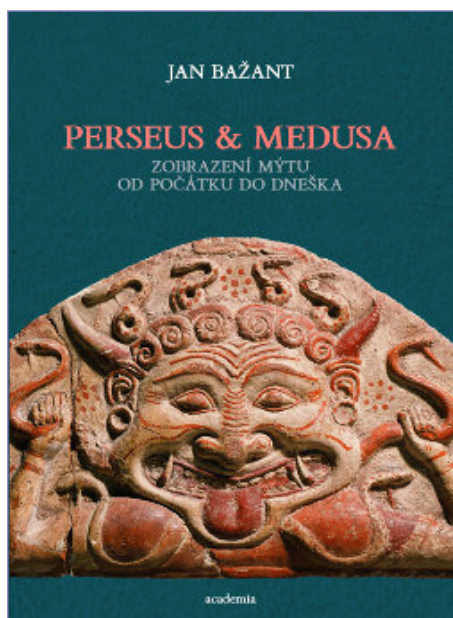
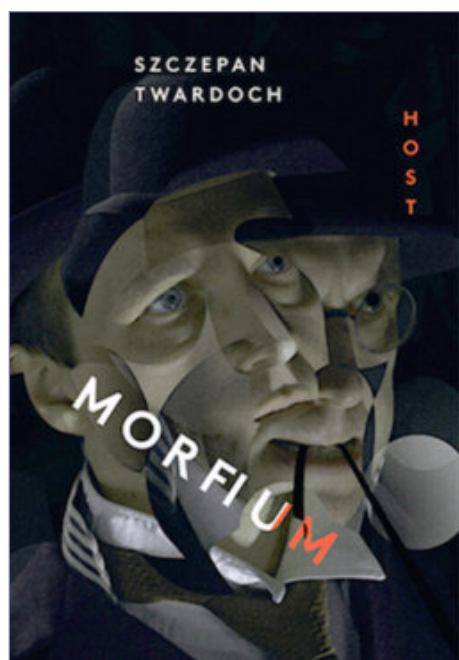
v němž jsou modernistické postupy v rovnováze s klasickým lineárním vyprávěním, prorazila svou obvyklou obranou hradbu z vlastenectví. U nás máme antihrdinů spoustu, ale bez mimořádných románů.

Szczepan Twardoch: Morfium (přeložil Michael Alexa. Host)

Pro ty, kteří z generace našich prarodičů, příp. rodičů prošli předválečným gymnaziálním vzděláním, byla znalost antických reálií samozřejmostí. Ostatně jak by se bez toho mohli orientovat ve výtvarných, hudebních či literárních dílech, a nejen těch „předmoderních“. Bez těchto znalostí dnes dost dobře nemůžeme zcela rozumět antickým mýtům, ale ani Joyceovi, Poundovi atd. Perseus, Medusa, Danae, Andromeda nebo Pegas procházejí dějinami stále a jsou tu přítomní, a neplatí to jen pro prostor Evropy. Ani youtubeři s tím nic zatím nezможou (cha cha). Slovo a obraz jsou svědky toho uplynulého a zároveň jeho průvodci. Ve vydatné knize Jana Bažanta jde o svědectví obrazové. Autor naplnil svůj záměr vrchovatě. Není moc takových knih české provenience.

Jan Bažant: Perseus & Medusa. Zobrazení mýtu od počátku do dneška (Academia)

Polská literatura tímto mistrným románem, v němž jsou modernistické postupy v rovnováze s klasickým lineárním vyprávěním, prorazila svou obvyklou obranou hradbu z vlastenectví. U nás máme antihrdinů spoustu, ale bez mimořádných románů.

Ze štosu na svém
nočním stolku vybral,
přečetl a sepsal
J. Šofar

A
lfa

Zábranský za branami a z bran

O nové knize romanopisce a nyní i dramatika Davida Zábranského, totiž o jeho próze *Za Alpami* (s vinětovým podtitulem *O jednom Němci, který šel s dobou*), se nedávno ve zkratce napsalo, že se „zabývá migrací a obdobím vlády Donalda Trumpa“. Pokud však podle autora datování byl román dopřán loni v červenci, z Trumpova prezidentování uplynul teprve půl rok. A i kdybychom nechtěli být puntičkářští a tuto charakteristiku přijali se vším všudy, upadli bychom do značného pomýlení: má-li Zábranského kniha kolem tři stovek sedmdesáti stran, na problematiku migrace a na nové „období vlády“ ve washingtonském Bílém domě tu dochází teprve na poslední, závěrečné šedesátce stran.

Jenže o čem pojednávají první tři stovky neboli celých pět šesti rozpínavého a na první pohled tohoto nekončícího, věru nenasatelného prozaikova vyprávění, beztak stejnou měrou sejde jako ne-sejde, zvláště když nemáme v úmyslu se střemhlav a bezhlavě ponořit v autorových stopách do povrchního publicistického politizování a ještě povrchnějšího politizujícího publicističtění, do hojných novinářských tirád a komentářových filipik. Nicméně, nedá nám to, nedá, přece jen si povězme, o čem kniha Davida Zábranského pojednává? Nuže, dovíme se to hned na záložce. Nuže, je to, praví a píše redaktorka publikace, „román o barvě kůže, o mládnutí a stárnutí lidí a kultur“. Nuže, už víme vše a víme toho přinejmenším dostatek, můžeme se tudíž věnovat taktéž tomu, jak je tato próza napsána a jak především napsána není.

Některým syžetovým atributům se přesto nevyhneme a je zapotřebí od počátku zdůraznit, že jde o „německý“ román tuzemské provenience. Český spisovatel (rodák pražský, dětstvím a mládím spjatý se Strakonícemi) v něm zouplna vykročil za brány domácí kotliny: píše, ba se rozepisuje – počínaje léty sedmdesátými uplynulého století až po nynější Trumpovo „období vlády“ – o současných, snad i včerejších Němcích, o současném i minulém Německu, též o přítomných podobách či kolikrát nepodobách blahobytného a nadřazeného německví. Líčí příběhy dílem české emigrantky (spíše než exulantky), z níž se stala skandalózní německá prozaička

David Zábranský *Za Alpami*

a publicistka, dílem jejího německého chotě, jejich německého syna (to zřejmě bude onen „Němec, který šel s dobou“) a posléze i jeho původem italské, leč v Německu bytostně, zejména profesně zabývané manželky atakdál apod. aj.

Do tohoto veskrze německého prostředí (v jehož modelech chování a jednání nikterak nepřekvapí, že zmíněná bémácká náplava nakonec v pokročile neonacistickém duchu promlouvá jménem Němců a je němečtější než Němci po vzoru poturčenec horší Turka) vstupují pouze příležitostně české motivy. Jsou do textu vsouvány vysloveně jako vedlejší, podružné a zanedbatelné, byť i na ně neuspořádaně dochází: například na klášter v Broumově, na návštěvníky pražského kina Oko nebo nejčastěji na vesměs poddajné české slečny, občas však, nastojte, poddajné o poznání méně a bránící se dnešním trumpovským Němčourům za vydatné pomoci pepřového spreje. Celkově vzato se však o nynějším, předbabišovském či naopak arcibabišovském Česku nepíše v knize o mnoho víc (ne-li méně) než kupříkladu o Polsku nebo o Čadu. Děj se přece děje za Alpami, a co se odehrává někde za jeho branami, to jsou provinční historky z podzámčí, není-liž pravda?

Co je však mnohem závažnější: protagonistou knihy je vrstevník Davida Zábranského, a tak je na místě klást si otázku, zda nejde o svého druhu generační román, byť probíhající v blízkém zahraničí. Podobnosti však nejsou jenom náhodné, přes všechny odlišnosti se zdá být německá mentalita té české (zejména z pohledu autora pokolení) stále bližší a bližší. Z toho vyplývá konstatování, že jde o svébytný a svérázný románový manifest spřízněného životního pocitu generačního, byť rozdíly mezi korunou a eurem jsou zemětrásné a poznamenávají nejen difference v literární kultuře a vůbec v literárním světě (ač o tom nepadne v knize snad ni slůvko), ale i obecnou atmosféru toužení po ničím neomezovaném nebo naopak vskrytu potlačovaném blahobytném hedonismu.

Jde-li tedy v próze *Za Alpami*, v nejnovější publikaci pilného romanopisce, o toliké scény a výjevy tohoto ražení a ladění, pak to jsou mentální důsledky zejména onoho všudypřítomného hedonismu. Nikoli náhodou ze všeho nejvíce vyjevovaného a ukájeného ve všeobíhající veleříši sexu. Mimochodem poprvé: nadsamčí užívání si s rumunskou sexuální otrokyní (a jinými a dalšími) je ideálním a následováníhodným příkladem živobytní tetelícího si v tělesném blažičku, zatímco sexuální delikty páchané z viny migrantů jsou v prozaikově podání tuze hanebně pobuřující. Mimochodem podruhé: sexuální scény v autorově románu namnoze vyznívají jednak jako bezmezně neumělé pornoscény, jednak jsou pohříchu nesrovnatelně nudnější než elementární pornopopisy všeho typu a kalibru. Přeje-li si autor i v tomto směru, „jít s dobou“ ve stopách své postavy, nechť za ní šupajdí, kdo by mu v tom bránil? Však i zalpáská komerční nakladatelství ho za to náramně pochválí a libidózní čtenáři tyto stránky nepřeskočí. Přitom jde o zjevně estetické

úbytě, kteréžto, jak měl by si tvůrce okřídlenými slovy klasika přiznat a připustit, vždy a nepřestajně hubí tě.

Nejenom z toho důvodu, že v knize se to vysloveně hemží výpisky z fiktivních textů česko-německé spisovatelky a poté z deníku jejího potomka, „jducího s dobou“, jakož i počítačovými smajlíky, nebo že beletristické pasáže sousedí s úvahy vskutku zjevně víc publicistickými než filosofickými či esejistickými, se může o próze *Za Alpami* hovořit jako o postmoderním či přesněji řečeno post-postmoderním románu. Možná by však knize slušela poněkud jiná, byť nezavedená žánrová charakteristika. Dalo by se přece mluvit též o metrosexuálním románu či románu o generační vrstvě metrosexuálů, případně se stejnou výstižností o postmileniálním románu či románu o generačním světě postmileniálů. Bylo výstižně konstatováno, že tito hrdinové se do určité míry jako celek i jako jedinci přiklání k cílům alt-right. Což by koneckonců podporovalo naši tezi, že jde o nezastřenou generační výpověď. Byť přicházející ze země „za Alpami“. Tam je i onen Čad, takto i ono Polsko.

Jenže, jak víme z novodobého světového a zejména evropského písemnictví, dokonce i román o lidech bez idejí nebo o společnosti s idejemi zřetelně odumírajícími (čili: lidí a společností bez vlastností) by měl pokaždé mít nějakou „ideu“. Také vize „zániku Evropy“ zbavované jiných ideálů než všežravě konzumentských by mohla být při zaměření na kritickou rozpravu o někdejších ideálech daleko jasnější a přesvědčivější. Kritika se však domnívá, že v románu je habaděj „upovídáných filozofujících vsuvek“, že „úvahové pasáže“ dlouho netvoří nic jiného než „eklekticky navrstvený konstrukt“ a že Zábranského postřehům „občas chybí opodstatnění“. Karel Kouba v A2 nejspíše trefil do černého, když napsal, že náš středogenerační romanopisec „na sdělování velkých pravd o změně společnosti a hlubokou analýzu skrze fikci nemá kapacitu, a to především kvůli kombinaci nabobtnalého a vlastními ambicemi opojeného literárního ega a intelektuální nedostatečnosti, s níž glosuje současnost“. Jsou to tvrdá a příkrá slova, ovšem beletristická potence autora líčení opravdu mnohokrát nemůže vyvážit neduh zmíněné a bolestné „intelektuální nedostatečnosti“.

Proto není divu, když se v souvislosti s románem Davida Zábranského *Za Alpami*, v němž se prozaik jako kdyby pokoušel uniknout z bran, ne-li i z tenat soudobé české prózy, odkazuje na „symp-tom češství, které se zhlíží v cizích vzorech, slepě a neuměle napodobuje a chce psát jako někdo jiný“. Sečteno a zváženo, romanopisec píše jak dovede a se snahou o banální publicistické aktualizace problémů napořád o nesnesitelné lehkosti bytí. Přičemž jednou snesitelně, podruhé až nesnesitelně.

Vladimír Novotný

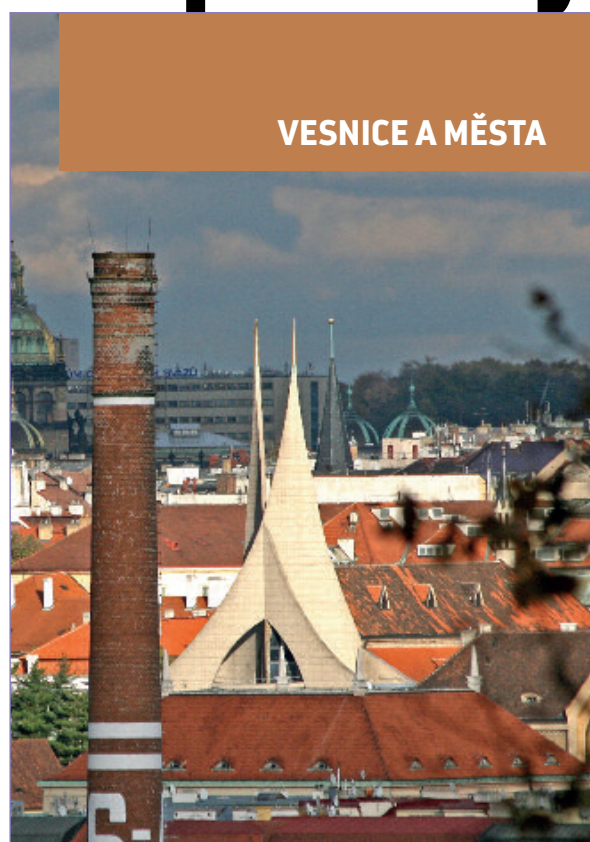
David Zábranský: Za Alpami. Větrné mlýny, Brno 2017

A
If

Nakladatelství Academia doporučuje

Miloš Anděla, Jan Sovák: Atlas fauny České republiky

Příručky umožňující ilustracemi nebo fotografiemi nahlédnout do rozmanitosti naší zvěřiny mají u nás dlouhou tradici a jsou čtenáři stále vyhledávané. Většinou zobrazují různé zástupce fauny podle zoologického systému. V tomto atlasu autoři představují živočichy podle prostředí, ve kterých žijí. Na 263 barevných tabulích je zachyceno téměř 2100 druhů, rozdělených do kapitol o lesích, horách, stepích, otevřené kulturní krajině, mokřadech, stojatých i tekoucích vodách, skalách a sutích, podzemních prostorech, městském prostředí a v neposlední řadě i o plochách člověkem zdevastovaných. Připojen je i přehled „vzácných“ ptačích hostů, kteří čas od času na naše území zavítají. Na začátku jednotlivých kapitol je uvedena základní charakteristika každého prostředí (vegetace, charakter fauny,

výskyt v podmínkách ČR), po níž následují obrazové tabule s typickými druhy. Jejich výběr zahrnuje formy známé i neznámé, běžné i vzácné a chráněné. Zatímco u obratlovců jsou pominuty pouze druhy objevující se u nás zcela výjimečně, u mnohem početnějších bezobratlých byly vybrány druhy nejčastěji se vyskytující nebo pro daný typ prostředí typické či jinak významné a také snadněji v přírodě pozorovatelné. Stručný doprovodný text popisuje hlavní určovací znaky jednotlivých druhů či jejich vývojových stadií (i hlasových či jiných projevů, které mohou napomoci k jejich rozeznání v přírodě), zbarvení, výskyt v ČR a případně další obývaná stanoviště. Kniha je určena širokému okruhu čtenářů od studentů středních a vysokých škol po ochránce přírody i laické zájemce o přírodu kolem nás.

VESNICE A MĚSTA

Lidská sídla u nás odebírají přírodě území o rozloze několika desítek tisíc kilometrů čtverečních. Zatímco venkovské osady nezřídka harmonicky splývají s kulturní krajinou a stávají se její přirozenou součástí, města a velkoměstské aglomerace si vytvářejí vlastní životní prostředí, svůj svět, v němž je vše podřízeno potřebám a pohodlí člověka.

Není pochyb o tom, že osídlení a kultivace středoevropské krajiny v mozaiku polí, luk, rozptýlené zeleně a lesů spolu se samotami, osadami a vesnicemi podstatně změnil poměry v naší přírodě a přivedly ji k rozmanitosti v podobě, jakou známe dnes. Vesnické prostředí k tomu přispívá samo o sobě nemalou měrou, neboť na relativně malé ploše nabízí škálu rozličných mikrostanovišť vytvořených či pozměněných lidskou rukou, která jsou atraktivní pro nejrůznější zástupce fauny. Ať to jsou zidky, tarásky, tůňky či rybníčky, křoviny, sady, květinové záhony, obytná i hospodářská stavení nebo sakrální stavby, ale i na první pohled odpudivá hnojiště a rumiště. Některým druhům dokonce budování sídlišť otevřelo cestu k většímu rozšíření, a nejde jen o myš domácí, potkana či jiné průvodce člověka. Uvedme alespoň jeden příklad za všechny – teprve až výstavba kostelů, zámků či jiných budov s prostornými půdami poskytl velkým mateřským koloniím netopýra velkého vhodnou alternativu k jeskyním, které jsou – ve srovnání s poměry v jižní Evropě – u nás i v létě příliš chladné, a pro netopýry tudíž neobyvatelné.

Jsou-li menší sídelní celky zřejmým přínosem pro rozmanitost fauny (a flóry), pak to na první pohled o městech a velkoměstech neplatí. Hustá zástavba, množství lidí na relativně malé ploše, minimum zeleně, jednotlé plochy betonu, asfaltu a dlažby, skleněné stěny moderních budov, nehostinné podmínky (prach, smog, sucho, efekt tzv. tepelného ostrova atd.), intenzivní ruch na husté síti komunikací, neustálý hluk, noční

Výškové stavby ve městech připomínají některým živočichům, zvl. netopýrům, strmé skalní srázy.

506

Holub hřivnák je v našich městech běžným zjevem od 80.–90. let 20. století. Je zajímavé, že v západní Evropě začala jeho synurbanizace mnohem dříve.

světelný šum a mnohé další atributy dělají z urbanizovaných celků místa na první pohled pro faunu nepříliš příznivá. Nicméně ve skutečnosti i městské prostředí někde a někdy osídluje fauna poměrně rozmanitá a rozhodně nelze tvrdit, že je zcela neobyvatelná. Ostatně zpívající kos na pražském Václavském náměstí či hejno kavek poskakujících opodál jsou toho názornými příklady. A dokonce se zdá, jako by takových spoluobytel zvolna přibývalo.

Co je do města přivádí? Důvodů je řada, počínaje snadnějším přístupem k potravě (odpadky, smetiště, krmítka apod.) či v případě predátorů hojnou kořistí (zdivočelí holubi, potkani, hmyz aj.) a konče bohatší nabídkou úkrytů (výklenky, dutiny, výškové stavby apod.). Nelze opomenout ani příznivější klima, zejména v zimě, takže někteří ptáci dokonce volí raději možnost přezimovat ve městě než podniknout strastiplnou cestu kamsi do teplejších krajin. Také úplně neplatí, že městské prostředí je „sterilní“, neboť i uvnitř souvislé zástavby existují oázy zeleně v podobě parků, hřbitovů či dvorků a jiných vnitroblokových ník osázených křovinami či stromy. A směrem na periferii se rozmanitost prostředí zvětšuje – zahrady, vilové čtvrti, zahrádkářské kolonie, rumiště a občas i nějaký potok, vodní nádrž, mokřina či lesík vytvářejí dostatečně pestré mozaiku biotopů. A když si zároveň uvědomíme, že velká města nezřídka obklopuje monotónní agrární krajina, v níž se skoro nedá žít, pak je zřejmé, proč jejich okrajové čtvrti jsou pro zvířena přitažlivé. Proces synurbanizace (česky znamená něco jako „poměšťování“) má zároveň svou dynamiku a zdá se, že na výhody soužití zvířat s člověkem ve městech přichází čím dál více druhů.

507

VESNICE A MĚSTA

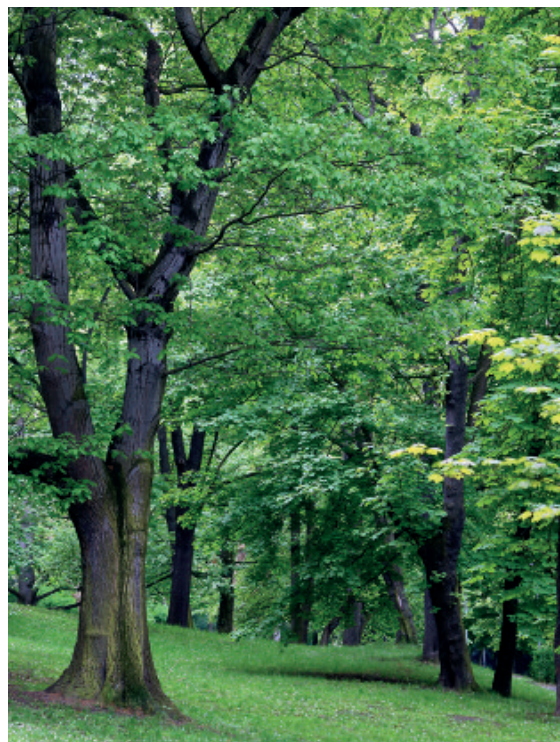
Nelze přehlédnout, že v centru měst nalézají často útočiště druhy původně skalní – rorýs, kavka, poštolka, rehek domácí, kuna skalní i někteří netopýři. Věže kostelů, pilíře mostů a jiné výškové stavby, či dokonce panelové domy s mnoha dutinami a skulinami jim nabízejí úkryty srovnatelné se skalními biotopy v přírodě. Stejně tak vyprahlé, ladem ponechané svahy a náspy, nezastavěné plochy a nejrůznější ruderály mohou vzdáleně připomínat stepi. Kapitolu samu o sobě představují větší vodní toky protékající městy. Vedle stálých obyvatel jsou často důležitými migračními trasami pro ptáky i netopýry a od podzimu do jara slouží jako zimoviště početné avifauny. V důsledku toho druhovou diverzitou leckdy převyšují poměry u vodních ploch ve volné krajině.

Živočiškové žijící ve větších městech mají různý původ. Předně jde o druhy trvale spjaté s člověkem, tzv. synantropní, jako myš domácí, potkan, blecha domácí či mravenec faraón. Neopomenutelnými položkami v synantropní fauně jsou zdivočelá domácí zvířata, zejména holubi a kočky, a druhy vysazené nebo zavlečené člověkem (aktuálně nutrie a norek americký). Jiné se k nám dostávají s narůstající lodní i pozemní dopravou potravin, krmiv a jiného zboží (např. z měkkýšů hlemýžď balkánský, hlemýžď kropaňatý či tmaovretka kentská). O další cizokrajné druhy se starají chovatelé, takže čas od času se setkáme i s nějakým opravdovým exotem (např. různí papoušci). I když pro městskou faunu ve většině případů žádný faktický význam nemají, stává se, že některému druhu se „na volnosti“ zalíbí a městské prostředí si osvojí.

Zástupci fauny „volné přírody“ se nejčastěji drží v parcích, zahradách, podél potoků a řek či na periferii (kuna skalní, holub hřivnák, strakapoud velký, žluna zelená, puštek obecný, poštolka obecná, jiříčka obecná, pěnice pokřovní, a dokonce i slavík a mnoho dalších). A konečně poslední velkou skupinu tvoří druhy vyskytující se v intravilánech sice jen příležitostně a krátkodobě, buď sezonně (např. vodní ptactvo zimující na nezamrzajících úsecích řek), nebo vysloveně náhodně (např. na okraji Prahy se před pár lety objevil statný jelen, muflonům se zalíbilo v areálu jedné z nemocnic a návštěvy prasat divokých jsou na denním pořádku). A vlastně je ještě jedna skupina – druhy, které se dnes městskému prostředí zcela vyhýbají, ale kdo ví, co bude „zítra“.

V krátkém úvodu nelze vystihnout všechny aspekty ekologie městského prostředí a synurbanizace živočichů. Je to téma natolik komplexní, že bývá náplní dlouhodobých výzkumů, vědeckých konferencí i odborných publikací. Všechny ukazují jedno – ačkoli lidská sídla, a zejména města, představují nové a na první pohled přírodě vzdálené a nepřívětivé prostředí, nejsou zcela bez života. Naopak, tamní společenstva rostlin i živočichů jsou leckdy rozmanitější, než by kdo očekával, a svou dynamikou se v některých aspektech stávají dokonce zajímavější než „tradiční“ složky volné přírody.

508

Čím více zasahují parky do souvislejší zástavby, tím vzrůstá i rozmanitost fauny.

509

A
Ifa

Liszt
a Wagner...

v Piešťanech

2.

Babeta

3.

Agama

B eta

Peter Sragher

Proč nemůžu vidět všechno (De ce nu pot vedea totul)

Peter Sragher se narodil v roce 1960 la Peter Sragher n. în 1960 la 1960 v Bukurešti, kde také bucurești. a studiat la bucurești vystudoval germanistiku. Má germanistică căsătorit cu cristina manželku Cristinu a syna Davida cu care are un fiu, david-thomas. Thomase. Je předsedou președinte al filialei bucurești – překladatelského oddělení Svazu traducerii literare și membru al rumunských spisovatelů a členem grazer autoren- und organizace Grazer autoren- und autorinnenversammlung – austria. autorinnenversammlung – volume de poezie. de ce m-ai făcut Rakousko. Vydal sbírky poezie sărutul urii, bucurești, 1995; vitrina Proč jsi mě stvořil jako polibek – performance de peter sragher și nenávisti (Bukurešť, 1995); saviana stănescu în șase limbi; Výloha – performance Petra regia: theodora herghelegiu, Schragera a Saviany Stanescu muzică: lucian ban, bucurești, 1999; v šesti jazycích; (režie Theodore să facem und copil, bucurești, Herghelegiu, hudba Lucian Ban, 2003. de ce m-ai făcut doamne / Bukurešť, 1999); Počneme dítě por qué me hiciste Dios, vol. (Bukurešť, 2003). Proč jsi mě, bilingv de poezie în română și Bože, vůbec stvořil / Qué me spaniolă, trad.: al. calciu, buc., Hiciste por Dios, dvojjazyčná sbírka 2005; ascultă tăcerea vorbind / (v rumunštině a v španělštině – hear silence speaking, lapwing překlad do španělštiny: Al. Calciu, publishing house, bilingual poetical Bukurešť, 2005); Slyšet jak mluví collection, belfast, great britain, ticho / Hear Silence Speaking,

Lapwing Publishing House,
2012 și dimineața sărută
Belfast, Velká Británie; 2012;
genunchiul athenei, timișoara,
Ráno líbá Athénino koleno
2012. traduceri. a scos volume
(Timisoara, 2012). Překlady:
bilingve a unor poeți austrieci
autorské sbírky současných
contemporani: bernhard widder,
rakouských básníků Bernharda
ernst david, gerhard kofler, bruno
Widdra, Davida Ernsta,
weinhals și christian loidl.
Gerhard a Koflera, Bruna
festivaluri. participare la
a Christiana Weinhalse
festivaluri de poezie în străinătate
Loidla. Zúčastnil se četných
și în țară. expoziție foto. în 2007
básnických festivalů v zahraničí
prezintă expoziția sa de fotografie
a v Rumunsku. V roce 2007
alb-negru lemn viu, lemn rupt,
měl výstavu černobílých
lehn mortů în prater și lobau –
fotografií Živé dřevo, prasklé
austria, la « muzeul municipiului
dřevo, mrtvé dřevo v rakouském
bucurești » și alte localități din
Prátru a Lobau a také
țară. coordonator. coordonează
v Bukurešťském městském
singura revistă despre traducerea
muzeu. Koordinuje jediný
literarů din românia „revista de
časopis věnovaný literárním
traduceri literare” care apare
překlady v Rumunsku, který
exclusiv online (vezi:
se jmenuje Literární překlady
www.filialatradlit-buc-
(viz www.filialatradlit-buc-usr.ro/
usr.ro/revista), ca și ”colocviile de
revista) a pořádá setkání
traduceri literare”.
o literárních překladech.

**Odpust', Bože, ptáku jeho zpěv
(Iartă-i Doamne păsării ciripitul)**

odpusť
Bože
ptáku jeho zpěv
chtěl jen naplnit nebe barvami
tlukotem křídel
hrou panenky v očích

odpusť
Bože
ptáku jeho ladnost
chtěl tě jen přikrýt světlem
vlněním vyříznutým z prostoru
tvarem opracovaným časem

odpusť
Bože
ptáku jeho let
chtěl ti jen zazpívat očima
dosáhnout na tebe křídly
stále vzepjatými k tobě

**Vidíš, Bože, jak se rodí déšť
(Vezi Doamne cum se naște ploaia)**

vidíš
Bože,
jak se hádají voda
se zemí
a z jejich bolesti
jak se rodí déšť
tvé mocné oko pak
ještě sešle blesk
jako požehnání
tvůj hlas ještě završí
jako hrom

a podívej
Bože
z celé té nevraživosti
začaly květiny růst

**O pomíjivosti člověka
(Cât de efemer e omul)**

Bože,
dnešek je zítřek
setřeš ho jako slzu
z tváře země
když získává podobu
kámen
a kosti
maso
tekoucí voda
řeka
moře
a ti všichni
jen chválí
krásu
plynouceho
času

**Proč nemůžu vidět všechno
(De ce nu pot vedea totul)**

proč se mi zjevují jen
úlomky světla
Bože,
jiskřivé obrazy
které mě oslepují
kradou mi hlas
zařezávají se mi do těla
svým mámvým světlem

už nic nevidím,
Bože,
proč nemůžu
vidět
všechno

*Sbírka Să facem un copil
(Počneme dítě)*

**Prolog
(Prolog)**

Ráno ze sebe
smývám noc
temnotu nit po niti
odhazuji
do nebytí
zcela oblečen
do prostoru
myju si oči
kúži
tělo
světlem
dokud ze mne
nezůstane
jen
prázdná duše
spoutaná hledáním
střípku lásky.

**Dnes jsem se oblékl
(Azi m-am îmbrăcat)**

do barvy tvých hnědých
očí
je mi teplo, mám rozhled
jsem
tvůj vzduch
tvůj zrak
tvé slovo,
které sestoupilo
na zem
držím se rukama tvých víček
abys mě nepohřbila
jediným pohledem
zavřeš oči a
je mi tma
už nevidím
nic
jsem zrozen z barvy
tvých očí
jsem ohluchlý

křik
nemohu dosáhnout
k tvému srdci
jsi sněhová královna
jeden tvůj dech
a mé tělo se změní
v led
jeden pohyb tvých rukou
a moje tělo
roztaje
a dá vzniknout
řece

bráníš se
lidem
úsměvem
tvým věrným druhem
jen on ví, jak
ukrýt neštěstí
každou myšlenku skrytou
v mlčení
sekeru,
která přetne
tvoje
tělo
vstoupím do země
rudý
od krve
a mám strach
ze seker
už nemluvíš
slova na tebe
zapomněla
oněměla jsi
v rychlém
pohledu
léta jdou
přes ni
skrz ni
s ní
opojená běží
pouští
do útočiště písku
bez hlasu
příliš dlouho ti

stárne zrak
tvé oči
už nejsou

**Jsem s tebou
(Sunt cu tine)**

v paprsku světla
nabroušeném tvou myslí
než se z něj stane
šíp
se pevně držíme
toho paprsku
abychom se neztratili
tělo se dotklo
rychlosti světla
přilne
ke každé hvězdě
vytváří se podle ní
taje v blízkosti
horoucích sluncí
v úlomcích
éteru
aby se zase
složilo dohromady
v chladné tmě
naše tělo se zmenšuje
stává se světelnou
čarou
leskne se v hvězdné noci
je z nás paprsek
blýskavice
procházející
prostorem
natáhnu ruku
k tvojí ruce
už nenahmatám
tvoje prsty
už necítím
tvé tělo

maso a kosti jsou
odteď
vzpomínkou
skryli jsme se
do pohybu
tělo se nám klikatí
potemnělým
chladným
prázdným
prostorem
jen hvězdy plují kolem nás
pronásledované
světlem
výjimečně ještě slyšíme
nějaký zvuk
už neslyšíme nic
vidíme, jak paprsek zasáhl
kometu
jak slunce zčernalo
z přílišného
napětí
a nechává nás napospas
tisícileté
temnotě
už není nikdo
neexistují lidé
voda
ani země
krajina zmizela z paměti
jen my
jenom my
jsme
kolébáme vzduch
strávení vlnou
energie,
která odešla
do vyhnanství

*Ze sbírky Dimineața sărută ge-
nunchiul atheniei (Ráno líbá Athé-
nino koleno)*

Jsem pták Fénix (Sunt pasărea phoenix)

znovu létám
letím nad Alexandrií
jsem pták Fénix
na mých rtech leží tolik
slov
za tisíce a tisíce let

spolu se mnou
shořely papýry
v Alexandrii

ano
letím

z peří mykénského ptáka
jsem si vzal elán
v peří mykénského ptáka
jsem našel lásku
a nikdy jsem se nenechal
oslepit
sluncem
pokaždé
jsem přetvořil vzduch
v naději mých
křídel

letím
po takové době
znovu jsem se zrodil teprve
v tuto chvíli
unášen větrem
a dobrými myšlenkami
mykénského ptáka

letím
nad Středozezemním mořem
a ve mně letí ztracený
poklad

letím
znovu letím po dvou tisících let
ale nikdo mě nevidí
sem tam někdo slyší mávání

křídel
a myslí si, že to je bůh
rozšíří svou víru od oka až
po kameny na mořském břehu a
modlí se
nechápu, proč se lidé modlí
před mým neviditelným
tělem
protože já žiji se všemi jejich myšlenkami
na rtech
jenže nikdo je nemůže rozprostřít
na papír
protože nikdo
vůbec nikdo
naprosto nikdo
mě nevidí

jen ty můžeš vypsát
vše, co mám na srdci a
to vše je vaše
jen ty mě můžeš
spatřit
jedinkrát
na chvíli
když ti budu vracet
alexandrijskou knihovnu

Hledání času (Căutând timpul)

hledám čas
ztracený v záhybech
chrámového sloupu
lomeného světlem
lomených tvarů
zapomenutých
pohybem
v kameni

hledám čas
v zeleno-žlutém
listoví zestárlém
od tolika
podzimu

barvy
trvají
jen chvíli
pak je pozře
nicota

Tvoje oči bez úniku (Ochii tăi fără scăpare)

tvoji tvář vytesává
vzduch
do chrámového
sloupu

vlas po vlasu padá,
když potřeš
svou černou
hřívou

mramor sestupuje
z tvého bílého
těla
a stává se nevinným
kamenem

nebe se zbavuje
barvy
aby se stalo
tvým pohledem

moře odpočívá
na břehu a zapomnělo
na vlny
vítr se marně
snaží
zakrýt ti
ústa
vítr prochází
zdmi
jako myšlenka
láme se
ve tvém úsměvu
zabíjíš vítr
jediným úsměvem
jediný pohyb tvých rtů

a z každého vánku se stane
prach
padlý na zem
vítr znovu probudíš
z nehybnosti
výbuchem
smíchu
a pak se ztratí
navždy
v tvých modrých
očích bez úniku

Ráno líbá Athénino koleno
(Dimineața sărută genunchiul athenei)

světlo jí klouže
po rtech
a začíná
mluvit

vzduch
zrůžovělý od slunce
klesá
k nohám bohyně
až se pohne

prostor spěchá
ve spirálách
kolem trupu
až se zastaví
vytvarován

čas se skrývá
ve skále
zabíjí plynutí

Láska k Heleně
(Dragostea de helena)

Nevidím Helenu. Cítím její nezaměnitelnou ženskou vůni.
Její energie, krása a optimismus po tisíci letech vybuchují v mé duši.
Helenina síla vyráží z kamenného břicha Řecka, které ji obohacuje o jemnou, průsvitnou,
plynoucí záři.
Helenin úsměv postavil během chvilky Akropoli a odhodil moře daleko od jejích bělostných
sloupů.
Sloupy jsou její silné boky.
Střecha chrámu – to jsou její ruce sepjaté při rozjímání.
Karyatidy jsou Heleniným utrpením zkamenělým pod tíhou krásy.
Chládek je její křehká duše, která se může snadno rozbít od přílišného slunce, a hledá si
útočiště ve zdech chrámu. Tam odpočívá po tisíciletí na Diovyh nohou v očekávání své-
ho vyvoleného, jenž jí odhalí esenci oslazenou thesalským medem, esenci dovedenou
k zralosti zelenými plody olivovníku.
Její nohy jsou štíhlé jak dláto v pohybu, když osekává srdce kamene.
Její nohy navěky kradou svou bělostnou barvu vápenci, mléčně bílému mraku, třešňovému
květu.
Její nohy snoubí den s nocí.
Její nohy se ztrácejí v moři, vystaveny na odív udiveným pohledům ryb.
Z Helenina těla se zrodil pahorek s cypřiši, trčícími do výšin.
Nebe se pohnulo a krvácí radostí, cypřiši a prostorem, jeho červená barva splývá s bílou.
Helena, když se dívá na své tělo-pahorek, jak stoupá a klesá, ostré a oblé, plné srázů a bys-
třin, říká:

já jsem země, která přetrvá!

Z Heleniných ramenou se po takové době práší.
Řeky jí začnou téct z rukou.
Oči už nemohou nasávat chlad.
Uši už nemohou slyšet čerstvé zvuky.

Řeky meandrují na Heleniných stehnech.
Řeky se jí klikatí na lýtkách, aby našly útočiště v požehnaném kameni.
Řeky zkoušejí lehkost vody.

Voda teče, už nevidí skály s ústími otevřenými do jeskyň, čas jako by stékal do údolí, vítr
jako by jediným závanem ukřižoval stromy na horách.
Voda stéká do údolí, jako by stékal celý svět a za ním zůstávala jen prázdnota.
Helena se vydává na velkou cestu.

Zvon zvoní podle toho, jak do něj biješ

Lužickosrbská přísloví

Kresba: Pavel Kacafírek (z knihy „Kůň má nohy, koza rohy“, vydané Městskou knihovnou Varnsdorf v roce 2011)

Bohu nejmilejší děti
často nejtěžší kříž
nosí.

•

Zvon zvoní podle
toho, jak do něj
biješ.

•

Adam se vymlouvá
na Evu, Eva na hada
to svádí.

•

Střez se ženského
předku a koňského
zadku.

•

Sladká kočka mívá falešná očka.

•

Kůň má nohy, koza rohy.

•

Kde nevěstu dělá stříbrná skříň, po svatbě řadí ďábel.

•

S kozlem šla do otavy a opíchaná přišla domů.

•

Bůh naše modlitby nepotřebuje.

•

Necháš-li se bít bez viny, brzy tě budou mít za psa.

•

Lži jsou křídla na šibenici.

•

Každý vůl na světě nemá rohatou hlavu.

•

Ať vládne medvěd anebo lev, ten i onen bere a žere.

•

Kde moc má právo, tam právo nemá moc.

•

Mlčíš-li k zločinům, podílíš se na nich.

•

Něčí smrt – něčí chléb.

•

Všechno má svůj
konec, klobása
má dva.

*Ze sbírky Jana Radyserba-Wjely
Přisłowa, a přisłowne hrónčka
a wusłowa hornjotužiskich Serbow
(Domowina, Budyšin 1997).*

Vybral a přeložil
Milan Hrabal

B
eta

Vít Kremlička

Bříc Mimas v duchu vybojoval několik bitev, odplivl si večeři do moře a vrátil se na svoje místo na zádi. Už jen jenom dva tři dni plavby při příznivém větru, proplují marmarským průlivem a do měsíce bude zpátky doma. Nesnášel tahle hnízda jako Tomis - jediná výstavná budova byl dům prefekta, po něm následoval bordel, který skýtal přístřeší několika ženským, co by jinak zmizely ve věžeňské prádelně, překladiště zboží a nuzné baráky domorodců. Všechna města na okraji světa jsou stejné zapadáky: dál již jsou toliko pustiny se šelmami vhodnými pro cirk, lidožrouti a čarodějnice a Mimas měl rád civilizovaný řád.

Doma jej čekala choť se dvěma dcerami. Provádá je, budoucnost mají zajištěnou. Tu starší uloupí námořní piráti a zmizí v nějakém přístavním bordelu. Druhá bude mít dva syny - první zemře ještě v kolébce, zato druhý, až jej zajmou Galové se stane na několik dní jejich králem, než mu žrecové natočí střeva na zlatou kliku boha hromu a rozvěsí je do korun dubů posvátným krkavcům k žrádlu. Samotného Mimase už ke stáru propíchnou v krčmě při vrhcábech jako dráteníka, protože hrál falešně.

Tomis bylo tehdy v době Mimasovy návštěvy malé městečko na západním černomořském pobřeží. Za plážemi do vnitrozemí se v pásech mělčin prostíraly mělké laguny s jemným černým bahnem; od jara do půli podzimu, prvních vichrů a slábnoucích slunečných dnů k nim chodívali polehávat lidé, natírali se léčivým kalem ze shnilého planktonu a chaluh a temní byli jako Afrové. Ještě dále do vnitrozemí, za lagunami s želvami a hejny cípalů se donekonečna rozprostíraly rákosinové pouště, kde se vyskytovali duchové tak hrozní, až se báli sami sebe.

Mimas na břehu zanechal Ovida s několika vaky, nestárnoucí kuchařkou a otrokem. Jeho vyhnanství mělo být oním lámáním chleba, o kterém kdysi mluvila Julie, vnučka zbožnělého Augusta. Zůstala mu jenom poesie,

nekonečný proud tirád a mohl mluvit o štěstí, že jej císař odměnil za dílo vyhnanstvím, a ne třeba domácím vězením; lépe být živý v zapadáku, než mrtvý v Římě. Nicema ten chtěl vládnout mravu mocí a násilím, což bývá vždy snaha mrzce nicotných výsledků.

S otrokem zvedli zavazadla nasáklá mořským vzduchem a vykročili k pevnině. Na kraji mola stál modrooký cikán s vlasy barvy pochcané slámy, jako mají Angličané, navlečený do kabátu tealové barvy, a když ho mýjeli, něco zlostně zasyčel větru vstříc. Tak Ovida přivítal Bachyho kraj - mandolínovým ševelem, třeskem žesťů, dumem kontrabasu, rykem houslí a glisandy kymbálů na odpadkových koších - a jeho hadí sykot se vinul po všech cestách a plnil všechny škvíry, že by je ani Cyrankiewicz nedohledal.

Bachy byl všude. Skrýval se ve stromovém stínu, v temnotě noci za dveřmi, ve džbáně s vodou i v kaluži, rákosinách i vlnami zdusáném písku a se svojí chotí Cindy Eee doprovázel každého člověka doslova od kolébky po hrob. Zatímco guvernéra zajímaly daně, Bachyho zajímalo doslova všechno, co se jen šustlo. A dával to lidem nenápadně znát - kosým pohledem, závanem větru, zaskřípěním dveří v pantech, cinknutím nože o misku - vždycky si našel způsob, jak o sobě dát vědět. Někdy s Cindy Eee šoustal v chrámu před publikem na důkaz svojí božské existence. Vždycky si našel záminku, jak o sobě dát vědět. Rád se potom léčil

Ovid

ve špičkových lazaretech, “by udržel úroveň”, jak s oblibou říkal. Zastával ovšem názor, že v umění se nešoustá, nežere a nese-re a zůstával tak na úrovni artového kutilství jako správný paštikář. Svými humanistickými ztřeštěnostmi uváděl do děsu vzdálené i blízké okolí. Pochopitelně ani on pořádně nevěděl, proč a kam prchá dr. Petr Rezek v kutilském zoufalství, to jediné mu zůstalo skryto. Takový byl on, Bachy náš!

Ovidovi až do konce života nedošlo, proč a zač si vysloužil vyhnanství v takovém Zapadákově. Po římských Proměnách, díle neskonaleho záběru skládal tam kdesi v rumunských stepích černomořských Žalozpěvy a ichtyologický spisek o dunajských rybkách, jež mají dodnes všichni akvaristé v oblíbě a hojně z něj citují ve stolní společnosti při mázu piva. Chtěl jej císař ztrestat za věhlas? Bo jej znepokojovala milostná příručka O umění milovat, rozepínající perutě lásky a matoucí mysl rozumářským škarohlídům? Pro něj, rozhodného v intrikách a mizerných činech byla poesie mocí neuchopitelnou, proto musel pěvce lásky ztrestat jako Šiva Kámu, když masturbaci nepoznal. Vždy veden k důvěře ve vše římské, pln entuziasmu byl náhle odmrštěn jako klient šosáckou nevěstkou, která dává jenom portýrům, když ještě nepoznala Cyrankiewiczze. Naše mysl je jako citadela, neb trh - buďto se opevní a jednou bude dobytá jak Troja či Sparta, bo rozprostře cesty a pláň po všech meridiánech, úvahách a snech kosmické epochy tabáků universa.

Jaké je tam nebe? Od června do září jasné, bouří téměř prasto, Slunce tam vychází v poslední půli noci, již hodinu předtím o sobě dává znát podobno héraklovskému pomeranči.

Jak rád bych se tam zas vydal!

V kulturním kódu nemohl Ovid říci, že je císař za určitých okolností blbec jako všichni. To by neprošlo ani Cyrankiewiczovi. Už jenom proto, že jeho Metamorfósy byly spjaty s císařským zpravodajským servisem z celého tehdejšího impéria. Jeho žena se stala nevěstkou, poslušnější císaře než citu. Život v Římě byl prostě propadák, čím blíží moci, tím větší průser - a lze se co divit Martialovi, že se uchýlil na rodný statek, přetav pouta? Určitě dojde Ovidova autoapoteóza, která jistě byla jedním z oblázků příčin císařského dekretu o vyhnanství. Jednalo se o pustý nevděk, anebo mocenský kalkul? Nedo víme se to jistě, neb naše vojska již tolikrát obrátila Řím naruby, že jediná stopa nezůstala. Zato je jisté, že myriády roků teroru nevyváží těch několik přehrad a sloupů elektrického vedení. Země mlčí a mrtví nepromlouvají. Je jisté, že mnohý ňouma, co se dnes živí filosofií a logikou by s Ovidem z fleku měnil, jen aby dosáhnul proslulosti třeba s Cyrankiewiczem v patách. Dnes toliko promlouvá, ba huláká co přednosta pitomců s mozkiem rozběsněným a svému okolí vtiskává svoje chyby, aby se jich zbavil, ač se tak povést nemůže již z podstaty; vychloubá se svým rozumem, ostrovtípem a zástupy stařenek

Po římských
Proměnách, díle
neskonaleho záběru
skládal tam kdesi
v rumunských stepích
černomořských
Žalozpěvy
a ichtyologický spisek
o dunajských
rybkách, jež mají
dodnes všichni
akvaristé v oblíbě
a hojně z něj citují ve
stolní společnosti při
mázu piva. Chtěl jej
císař ztrestat za
věhlas? Bo jej
znepokojovala
milostná příručka
O umění milovat,
rozepínající perutě
lásky a matoucí mysl
rozumářským
škarohlídům?

Vydal se až k veletoku
Tanais, který se vinul
stepí a rákosovými
houšťemi v rozsáhlé
deltě. Vzduch voněl
rozrazilím a routou, jejíž
mdlý odér vanul ve
vlnách s poryvy vlahých
vánků přímořských.
Sotva znatelná pěšina jej
dovedla k postrannímu
jezeru, kam se chodívali
domorodci koupat.
Zrovna tam oplakávali
jednoho utopeného.
Potkala jej zvláštní
nehoda: při plavání se
mu ztopořil úd, který
oklamal mohutného
říčního kapra. Mohutný
šupinatec jej vcucel jako
červa a stáhnul plavce za
pyj pod hladinu, kde
skonat.

i posluchačů, již za ním ochotně táhnou a přiskakují a podléhají tajnosnubně, by měl stále plný břich a v mozkovici kvas. Třebas filosof Kosmík, pohodlně usazený na universitě a vykládající plénu, co je to televize: bedna, ze které vycházejí světlo a zvuky, patří k unikátům, co se dnes vyskytují a zítra již nejsou. Takovým je klnutí davu a souhlasné bučení diletantů rajskou hudbou. Dvacet roků psal do kulinařského sloupku v Národních listech rádobyrozumné recepty, aby poté zazářil na literárním nebi pro znalce humoristickým pamfletem s filosofujícími názvy pod titulem „Inkontinence“.

*Ten jídlonoš poběhl,
umělců číšník
sportovců lékař
a
soudních exekutorů plátce,*

*milenek pes,
přítelkyň šarm,
pítomců zpovědník,
ďábel Robertů,
druh Cyrankiewiczův,
Músa všech paštikářů,
paralaxa hvězd ze souhvězdí Pegasa,*

je opět a zase tu!

Jasněže si filosofující dromedár Kosmík vykasal rukávy pulóvru a pustil se s celou artilerií logických konstrukcí do poesie a umělecké etiky, jak ji vyspekuloval za besených nocí misomusa na ztichlém balkónu při lahvi toskánského rosé. Výsledky na sebe dlouho nedaly čekat. Mravně zpusnul, začal cvičit, flinkal se s ovladačem a frňák nevystrčil ze dveří jak byl týden dlouhý. Vzdal se přesile času.

Ale jak to? Vždyť jsou lidé, jimiž hýbe věčný nepokoj a touha táhnout dál; ti nikdy nezapustí kořeny, jak by je sám vítr stvoření hnal. Proti nim se hrotili lidé věční zaživa, záštitý vlastního řádu a mluvčí

pravdy setrvalé, vždy roztomilí a s omluvou všech svých hnusáctví. Přeci jenom s minulostí si nelze vystačit. Třebas poeta Hulibert složil za měsíc elegií sedmnáct a vydal je ve vkusném sešitku. Vylítlo to z něho, jak by zajedl kvas mísou třešní. Všechny je věnoval své sudici, jež dotovala jeho paštikářské nakladatelství - a to je horoucí cit, ne že ne! Kam se na něj hrabe Ovid, který začal ve vyhnanství chodit s tibetskou tanečnicí. Musel denně kličkovat mezi nástrahami, jak je kladl Hulibert se svým podomkem Fidlibertem. Někdy se k němu nasáčkovali s vínem v petkách do baráčku a nezabavil se jich třeba týden. Říkali tomu, že studují interiér v rámci bakalářského studia tuzemských domácností. Jistě, Ovid mohl volně chodit, kde se mu zachtělo, ale všude jej sledovaly zvědavé zraky Bachyho fámulů. Vydal se až k veletoku Tanais, který se vinul stepí a rákosovými houšťemi v rozsáhlé deltě. Vzduch voněl rozrazilím a routou, jejíž mdlý odér vanul ve vlnách s poryvy vlahých vánků přímořských. Sotva znatelná pěšina jej dovedla k postrannímu jezeru, kam se chodívali domorodci koupat. Zrovna tam oplakávali jednoho utopeného. Potkala jej zvláštní nehoda: při plavání se mu ztopořil úd, který oklamal mohutného říčního kapra. Mohutný šupinatec jej vcucel jako červa a stáhnul plavce za pyj pod hladinu, kde skonat.

Druhého roku vyhnanství Ovid přišel o kuchařku. Několik dní po saturnáliích se jí spustila čmýra, chrchlala žlutozelené šlemy a ostře čpavě bzdila. S prvními jarními paprsky pookřála, potom však náhle podlehl horečkám a v blouznění zesnula vprostřed vesny. Její duši odnesli

lemouni důstojných perutí do podsvětního vchodu v podhůří Thrákie, kde se o několik století později uchytily mocné kmeny bulharské.

Potom už mu zbyl jen otrok Dany Ovčárek, filolog a kujebák vypráskaný ze všech lokálů, scholastik co spával s vlastní babičkou, oslomil s protřelou řití na pašování tubusů a přecíř židlí.

Pocházel z barbarského severu, odkud jej přivezli otrokářští podomci v koši s mýdlem. I ten Ovida po krátké a bouřlivé bahenní horečce náhle opustil a byl pohřben v bezejmenném hrobě na humnech, kde jeho duch o polednách strašil.

Tak zůstal Ovid ve vyhnanství sám. Krom Bachyho již o něj nikdo nejevil zájem a jeho žádosti o milost do Říma k císaři byly obligátně zamítány. Těch několik licoměrných domorodců nablízku již prokouknul. V noci slyšel žížaly zpívat a květiny růst a poznal, že se přiblížil jeho čas. Žel, tehdy ještě nebylo zvykem venčit psy na procházce, a proto mohl bloumat leda sám po loukách asfodelových za humny osady Tomi. Seznal, že jej další pokolení nezapomenou, že bude dále rezonovat a střeva despotů se budou vlnit v melodiích jeho popěvků.

Seznámil se tehdy, na sklonku svých dní s panem Kakanem, reprezentantem tomiské mládeže a mluvčím. Ten k němu docházel v naději, že mu Ovid třeba něco ze své chudičké domácnosti odkáže, anebo mu sdělí tajemství moci poesie, ale Ovid páně Kakanovy naděje rozptýlil několika větami řka, že talent je nepřenosný a třeba umění hledat a pěstít v sobě.

Již umíral, a ještě započal pojednání o rekreologii... Toho večera zabušil na dvířka jeho chýše posel císaře Traiana, který přinášel výnos o majetkové exekuci jeho majetku a úrocích z prodlení. Když si Ovid přečetl exekuční listinu, zvrátil oči a tiše do dýchal... Sofista Kakan se porozhlédl po chýši se zesnulým poetou na lůžku, nacpal si do mošny zbytek fazolí a tiše vyklouznul do temnot.

Pocházel z barbarského severu,
odkud jej přivezli otrokářští podomci
v koši s mýdlem. I ten Ovida po
krátké a bouřlivé bahenní horečce
náhle opustil a byl pohřben
v bezejmenném hrobě na humnech,
kde jeho duch o polednách strašil.

Tak zůstal Ovid ve vyhnanství sám.
Krom Bachyho již o něj nikdo nejevil
zájem a jeho žádosti o milost do
Říma k císaři byly obligátně zamítány.
Těch několik licoměrných
domorodců nablízku již prokouknul.
V noci slyšel žížaly zpívat a květiny
růst a poznal, že se přiblížil jeho čas.
Žel, tehdy ještě nebylo zvykem venčit
psy na procházce, a proto mohl
bloumat leda sám po loukách
asfodelových za humny osady Tomi.
Seznal, že jej další pokolení
nezapomenou, že bude dále
rezonovat a střeva despotů se budou
vlnit v melodiích jeho popěvků.

G
ama

Daniel Pešta DeTermination

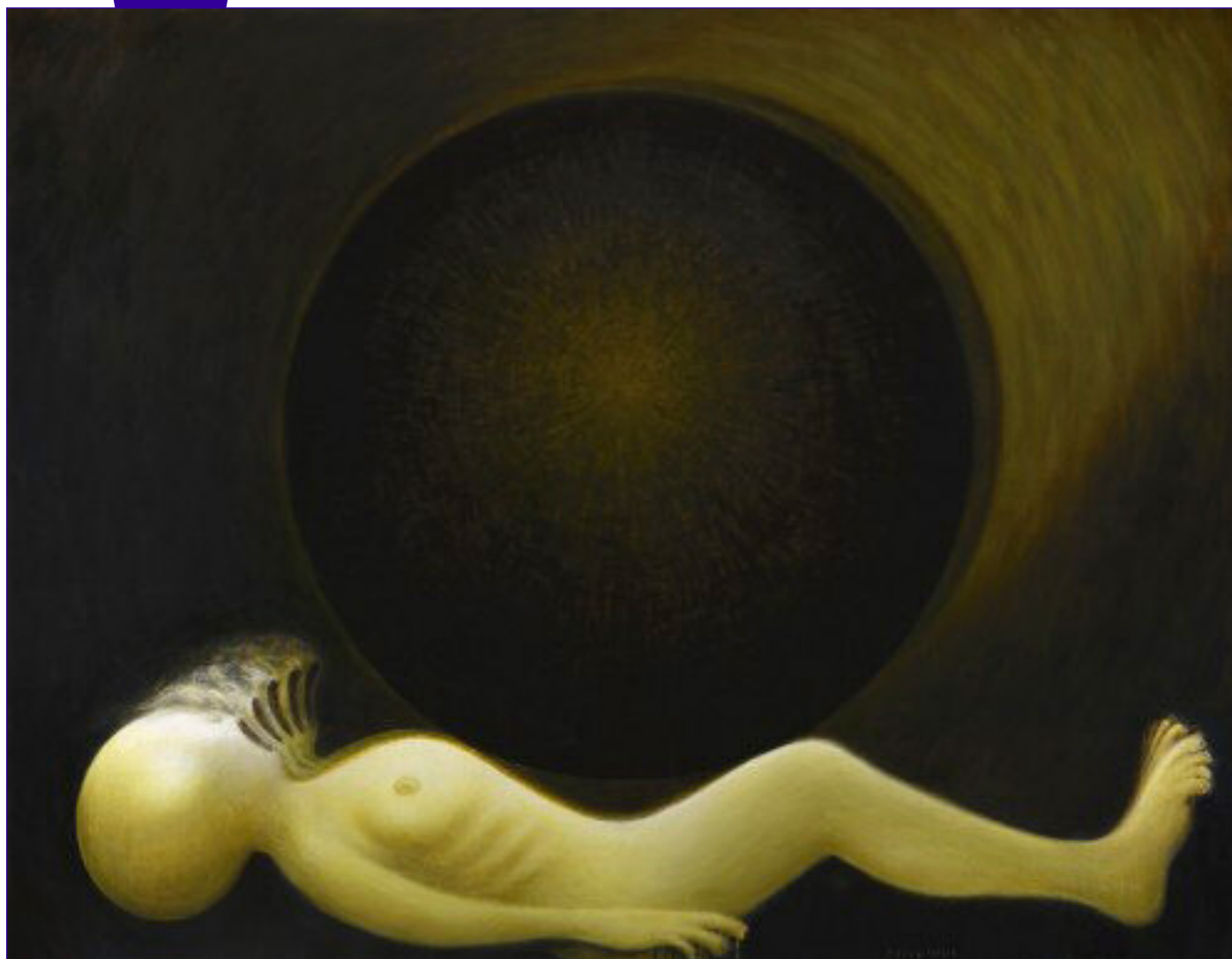

Centrum
současného
umění

26. 1.–7. 5. 2018

Doposud největší samostatná výstava v České republice českého multimedialního umělce Daniela Pešty, DeTermination, představuje výběr jeho děl dotýkající se otázky genetické, rasové a sociální deter-

minace člověka, za které byl letos oceněn na londýnském bienále. Expozice sleduje linii několika ústředních motivů - maska, genetický kód a téma Krista, které se v Peštově tvorbě cyklicky opakují a kterými se systematicky zabývá.

G
ama

Kaja Grabowicz **Grafika**

Foto archiv Milan Hrabal

Kaja Grabowicz (*31. 3. 1968, Gryfów Śląski) Vzděláním učitelka, hudebnice a výtvarnice. Pracuje s postiženými dětmi a mládeží. Vedle toho vyučuje hudební a výtvarnou výchovu. Více než dvacet let byla varhanicí v katolických kostelech ve Lwówku Śląském a Bolesławci. Je malířkou, grafičkou, scénografkou, zabývá se plakátovou tvorbou, navrhuje loutky. Samostatně vystavovala mj. v Chemnitz, některé její práce byly otištěny v časopise Bawülon nebo jako knižní ilustrace. Žije a tvoří v obci Rakowice Wielkie.

- mhra -

G
ama

Stará

Fotografie z tehdy současné Prahy, případně z doby pouze nedávno minulé, si nechal svázat malíř pokojů Jaromír Hrubý z Vysočan, bytem Na Harfě 206.

- mš -

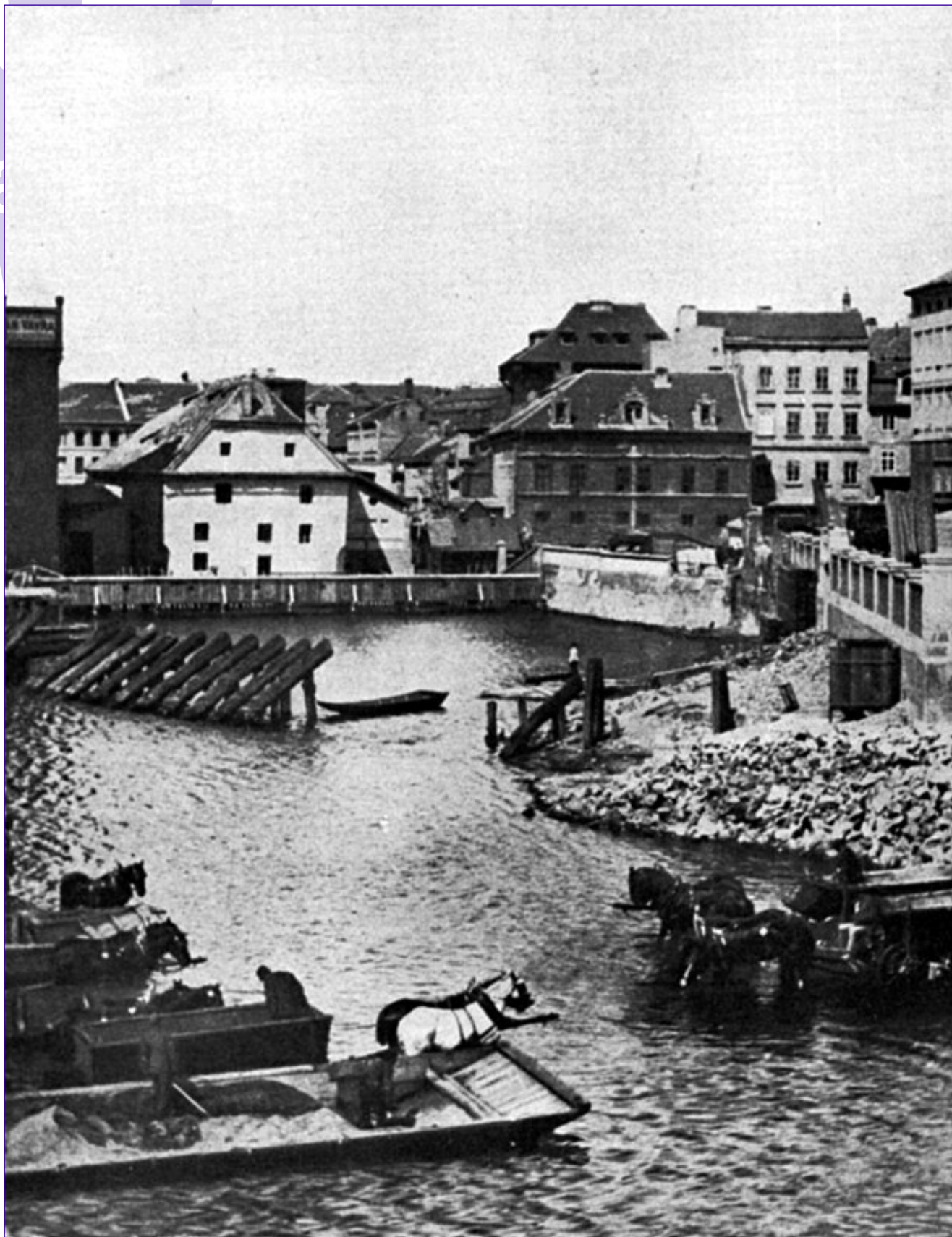
Praha

Václavské náměstí se stavenišťem Muzea, 1878

Šítkovské mlýny, 1870

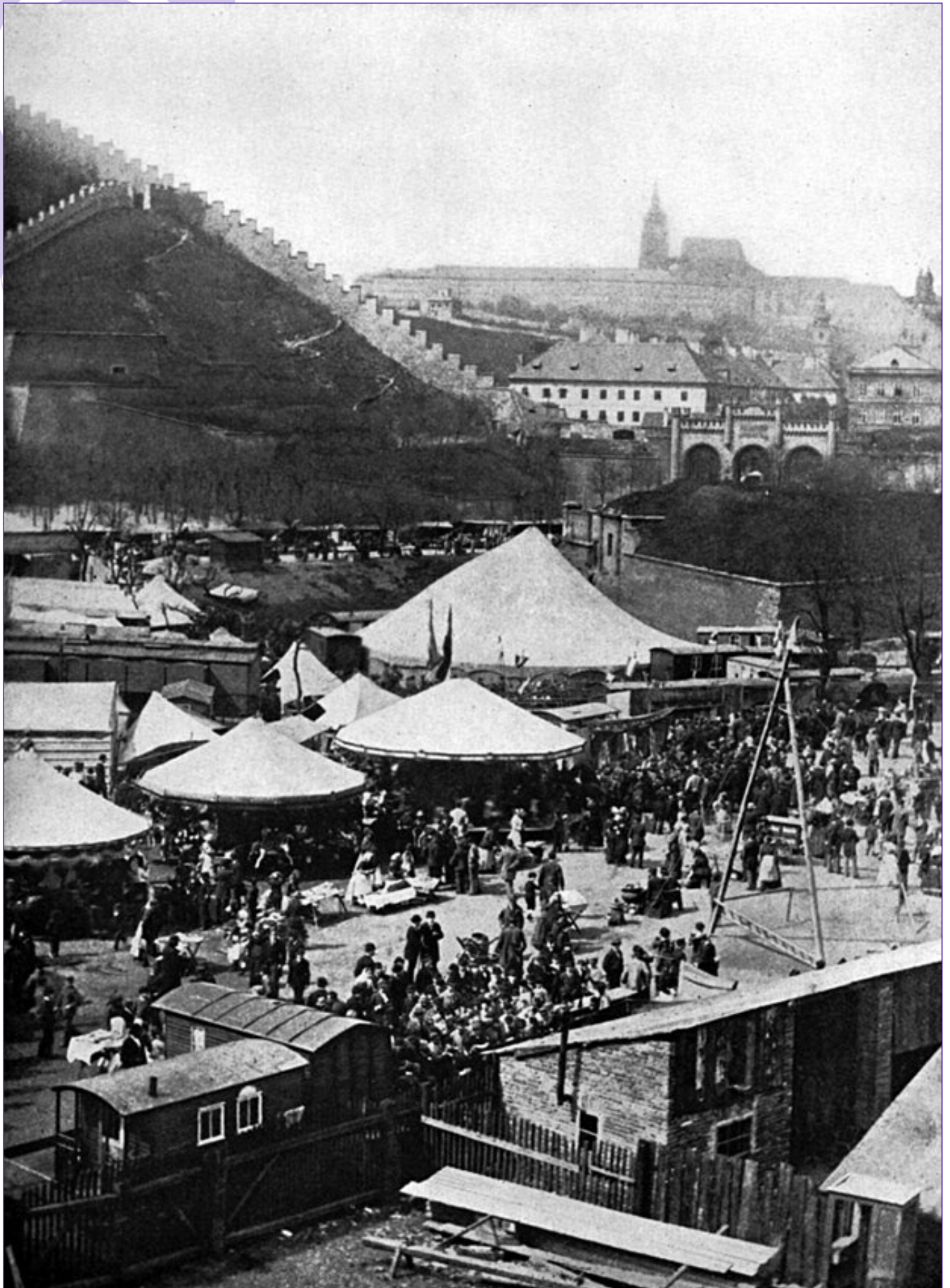
Boření hradeb u Nové brány, 1875

Emauz, 1880

Jakubská pouť před Újezdskou branou, 1868

Hrad z Chotkovy ulice, 1865

Panorama Prahy ze zahrady Kinských, 1865

Michal Šanda: Ondřej Böhm: Údolí | Údolí

Díky bezbřehé svobodomyslnosti zdejšího hostinského, kterou by nezasvěcení mohli považovat za lhostejnost a bordelářství, si hosté přizpůsobili hospodu k obrazu svému a zaplnili ji bizarní směsicí nejroztodivnějších předmětů od aristonu po vycpaného kosa. Postupem času se ze štamgastů stali přátelé, ovšem žádná idyla netrvá věčně. Do údolí nevybíravým způsobem vtrhne majitel cirkusu a začne skupovat pozemky. Důvod je-

ho počínání je pro všechny záhadou, protože v tomhle zapomenutém koutu na okraji města není kromě jeskyně, kam o víkendech směřují rodiny výletníků, nic pozoruhodného. Hostinský už toho za pípou zažil tolik, že ho výhrůžky nemohou rozházet. Odmítne hospodu prodat a příběh se začne zamotávat.

Vydalo nakladatelství Dybbuk. Obě knihy jsou ke koupi u dobrých knihkupců.

